

RAADSVOORSTEL

onderwerp : Regioplan Kennemerland ACZ locaties en locaties Heemskerk
portefuillehouder : A. Schoorl

Aan de raad,

Inleiding

Crisis in de asielketen

In het voorjaar van 2022 werd duidelijk dat de asielketen vast liep. In de voorgaande jaren was de instroom van asielzoekers gestagneerd, mede door de corona-pandemie. Het aantal opvangplekken werd daarop door het Rijk aangepast. Na corona liep de instroom van asielzoekers op, onder andere door gezinshereniging. Door de grote instroom van asielzoekers en de vertraagde doorstroom van statushouders als gevolg van de beperkte beschikbaarheid van woningen, ontstond er een groot tekort aan opvangplekken. Dit leidde in het voorjaar van 2022 tot een opvangcrisis. Het Rijk heeft via de 25 veiligheidsregio's een inspanning gevraagd aan gemeenten om tijdelijke crisisnoodopvang voor asielzoekers te realiseren.

De spreidingswet

Inmiddels heeft het kabinet gewerkt aan een wettelijke basis voor de opvang en regionale spreiding van asielzoekers: eind 2022 is de Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asiel-opvangvoorzieningen – kortweg de spreidingswet - in consultatie gegaan. Onderdeel van deze wet is het creëren van een wettelijke taak voor gemeenten voor het realiseren van opvanglocaties voor asielzoekers. Hiermee wordt vastgelegd dat gemeenten medeverantwoordelijk zijn voor de realisatie van asielopvang voor asielzoekers. Uitgegaan wordt van solidariteit tussen gemeenten, een eerlijke en evenwichtige spreiding over het land, zoveel mogelijk vrijwillig ter beschikking stellen van opvangplaatsen en het voorkomen van crisisnoodopvang. Concreet betekent dit dat alle gemeenten in Nederland een wettelijke taakstelling krijgen voor het realiseren van permanente opvang van asielzoekers. Hoewel de wet nog niet in werking is getreden en de Raad van State de nodige kritiek heeft geuit op de concept wet, is de verwachting is dat er een aanwijzingsbevoegdheid voor het rijk komt om gemeenten te kunnen dwingen om mee te werken aan de vestiging van een AZC. Door nu als regio proactief te acteren - en niet de mogelijk dwingende opgave vanuit de spreidingswet af te wachten, behouden we ook meer eigen regie in onze regio.

De opgave voor Kennemerland

Het Rijk heeft de opgaven verdeeld per provincie, de provincie heeft de opgave verdeeld per regio en per individuele gemeenten, steeds op basis van inwoneraantal. De opgave is gebaseerd op de landelijke raming asielinstroom 2023. Voor onze regio Kennemerland betekent dit 2.108 permanente opvangplekken die uiterlijk eind 2023 zouden moeten zijn gerealiseerd. Per gemeente leidt dit tot het volgende beeld:

Gemeente	Opgave
Beverwijk	160
Bloemendaal	90
Haarlem	620
Haarlemmermeer	607
Heemskerk	149

Heemstede	105
Uitgeest	51
Velsen	261
Zandvoort	65
Totaal	2.108

Het regioplan Kennemerland

Hoewel er nog geen wettelijke basis is, hebben de colleges in de regio Kennemerland afgesproken om conform het landelijke Transitieplan Crisisnoodopvang uiterlijk 1 april 2023 het concept regioplan Kennemerland aan de provincie aan te bieden. Dit regioplan Kennemerland geeft inzicht in de wijze waarop de negen gemeenten in Kennemerland gezamenlijk vorm geven aan de opgave zoals die door het Rijk is neergelegd. Er is sprake van een concept, omdat de colleges hechten aan betrokkenheid van hun gemeenteraden. Het regioplan wordt dan ook ter visie aan de gemeenteraden voorgelegd.

Regionale opgave

De regionale opgave bedraagt op basis van inwoneraantal 2.108 gerealiseerde permanente opvangplekken voor asielzoekers eind 2023. Deze opgave kunnen wij niet volledig binnen het tijdsbestek realiseren. De gemeenten willen zich inspannen om aanvullende opvangmogelijkheden aan te bieden voor de tussentijd dat de permanente locaties gereed gemaakt worden. Daarbij worden de bestaande tijdelijke plaatsen benut. Vooralsnog komen we daarmee in 2023 nog niet aan het gevraagde aantal, maar wij zetten ons in om nog aanvullende tijdelijke plekken te vinden. De tijdelijke locaties komen ook in beheer bij het COA.

Gemeente	Locatie	Aantal
Haarlem	Conradkade (boten)	220
Haarlemmermeer	Planeetbaan (hotel)	446
Velsen	Duin en kruidbergerweg (Amv'ers)	64
Subtotaal		730
Nog te realiseren voor 2023		1.378
Totaal		2.108

Lokale opgave

Onderstaande tabel geeft de invulling van de lokale opgave weer (inclusief reeds gerealiseerde locaties) op basis van inwoneraantal per gemeente weer.

Gemeente	Taakstelling	Verwachte realisatie april 2023	Verwachte realisatie eind 2023	Verwachte realisatie 2024	Totaal
Beverwijk	160	0		160	160
Bloemendaal	90	0	90	0	90
Haarlem	620	220	100	300	620
Haarlemmermeer	607	446		161	607
Heemskerk	149	0		149	149
Heemstede	105	0	70	35	105
Uitgeest	51	0		51	51
Velsen	261	64	300	0	364
Zandvoort	65	0		65	65
Totaal	2.108	730	560	921	2.275

Toelichting

Per 1 april zijn de al bestaande locaties, 730 plaatsen overgedragen aan het COA. In de loop van 2023 verwachten de gemeenten dat dit aantal is opgelopen tot 1.187 opvangplekken eind 2023.

Daarmee wordt niet de gehele opgave in 2023 gerealiseerd: een groot aantal locaties vraagt meer tijd qua realisatie gelet op benodigde ruimtelijke procedures of (her)inrichting van bestaande locaties, zodat deze pas in 2024 of later worden gerealiseerd.

Daarnaast dat het niet in alle gevallen gaat om permanente locaties, sommige locaties hebben een tijdelijk karakter. De uiteindelijk getallen per gemeente hebben betrekking op permanente locaties. De regio Kennemerland neemt haar verantwoordelijkheid en zal, totdat er voldoende permanente locaties zijn, ook werken met tijdelijke locaties. Het uitgangspunt is dat bewoners van tijdelijke locaties doorstromen naar de permanente locaties. Wanneer blijkt dat locaties in het kader van de PLG geen optie zijn, dan gaat de betreffende gemeente in overleg met de provincie opnieuw op zoek naar een andere locatie waar de doelgroep permanent gehuisvest kan worden. Tot die tijd wordt zoveel mogelijk gewerkt met tijdelijke locaties. In 2024 verwachten de gemeenten de totale opgave te hebben gerealiseerd.

Uitruil in onderlinge samenwerking

Zowel op provinciaal niveau als op regionaal niveau bestaat de mogelijkheid om opgaven tussen gemeenten en regio's uit te ruilen of te verevenen. Het gaat dan om drie doelgroepen: asielzoekers, statushouders en opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. Op het moment dat één gemeente mogelijkheden ziet om meer opvangplekken voor asielzoekers te realiseren dan de individuele opgave, kunnen onderling afspraken worden gemaakt om dit te verevenen met opgaven op de andere doelgroepen. Hiermee creëren de gemeenten meer flexibiliteit in de oplossingsmogelijkheden voor de verschillende opgaven. Het past binnen de visie van de negen gemeenten om gezamenlijk tot een regionale oplossing te komen voor alle opgaven. Bij de verdere uitwerking kunnen daarover dan ook afspraken worden gemaakt. De gemeenteraden wordt nu eerst in de gelegenheid gesteld hun zienswijzen te geven. Daarnaast is meer overzicht nodig, niet alleen over de uiteindelijke mogelijkheden binnen de individuele gemeenten en onze regio, maar ook op de schaal van de provincie. Onze colleges maken in de zomer en in het najaar de balans op en bepalen dan of een uitruil van opgaven binnen de regio of binnen de provincie wenselijk of nodig is. Vanzelfsprekend worden de gemeenteraden hierbij betrokken.

Toelichting/motivering/risico's

1 Met het concept regioplan voldoet Kennemerland aan de afspraken met het Rijk

Om een eind te maken aan de crisis in de asielketen heeft het kabinet in november 2022 in overeenstemming met gemeenten en provincies het Transitieplan Crisisnoodopvang gepresenteerd. Hiermee beoogde het Rijk een eind te maken aan de crisisnoodopvang, het COA weer in staat te stellen haar verantwoordelijkheid over de uitvoering van de asielwet op te nemen en afspraken te maken over een landelijke spreiding van opvanglocaties voor asielzoekers. Dit alles vooruitlopend op een wettelijke basis in de vorm van de spreidingswet. Onderdeel van deze bestuurlijke afspraken is het opstellen van regioplannen die uiterlijk 1 april 2023 aan de provincies worden aangeboden.

2 De inventarisatie van potentiële locaties gebeurt zorgvuldig

De colleges van de negen gemeenten hebben potentiële locaties geïnventariseerd. Deze inventarisatie is ook tot stand gekomen op basis van lokale criteria en is als bijlage bijgevoegd. Er is daarnaast een regionaal afwegingskader opgesteld als instrument om de keuze voor locaties te onderbouwen. Het is primair een hulpmiddel om in beeld te brengen wat er nodig is om locaties geschikt te maken voor asielopvang. Onderdelen van dit afwegingskader zijn:

- a) Locatiekenmerken: het gaat hier om feitelijke gegevensverzameling zoals de kadastrale aanduiding, huidige bestemming Wro, leegstand ja of nee, huidig gebruik, aanwezige nutsvoorzieningen, brandveiligheid, luchtkwaliteit.
- b) Omgevingsfactoren: hier wordt de omgeving in beeld gebracht. Voorbeelden zijn de infrastructuur zoals openbaar vervoer, de aanwezigheid van voorzieningen zoals scholen, winkels en welzijnsvoorzieningen.

- c) Exploitatiemogelijkheden: eigendomsverhoudingen en benodigde investeringen worden in beeld gebracht en in relatie gebracht met de duur van de beschikbaarheid van de locatie. Een samenspel in de afweging van deze drie onderdelen leidt tot de keuze van één of meerdere locaties die geschikt of geschikt te maken zijn voor opvang.

3 De gemeenteraden zijn ook aan zet

Er is sprake van twee bestuurlijke besluitvormingstrajecten:

- a) het vaststellen van het concept regionaal plan dat per 1 april aan de provincie moet worden voorgelegd door de colleges en ter visie wordt voorgelegd aan de gemeenteraden. Als de zienswijzen van de verschillende gemeenteraden aanleiding geeft het concept regionaal plan op onderdelen aan te passen, dan zullen de colleges hiertoe een vervolgbesluit nemen.
- b) het vaststellen van de individuele locaties door de gemeenteraden. Gemeenteraden zijn bevoegd een besluit te nemen over locaties in de gemeente. Om die reden stellen de negen gemeenten ieder individueel een raadsbesluit op waarmee de eigen gemeenteraad om instemming wordt gevraagd over de locatiekeuze en de onderbouwing daarvan in de eigen gemeente. Mocht een gemeenteraad niet instemmen met de door het college voorgestelde locatie dan resteren er twee alternatieven. De gemeente zal opnieuw op zoek moeten gaan naar een alternatieve locatie om aan de taakstelling te kunnen voldoen. Het kan echter ook zijn dat het Rijk in overleg met de provincie zijn aanwijzingsbevoegdheid toepast en de gemeente verplicht om mee te werken.

4 Communicatie met omwonenden en belanghebbenden

De communicatie met en informatievoorziening aan omwonenden, inwoners en belanghebbenden wordt lokaal opgepakt. De gemeenten hebben een communicatieplan dat gericht is op eenduidige en samenhangende communicatie over de opvang. Dit draagt bij aan het beperken van onrust, voorkomt polarisatie en het behoud van vertrouwen in de aanpak. Juist vanwege de maatschappelijke druk is het van belang de timing en de inhoud op elkaar af te stemmen.

5 Financiële paragraaf

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het vinden van locaties voor asielopvang en draagt deze over aan het COA. Het COA draagt dan ook alle kosten met betrekking tot de verwerving van de locatie, de inrichting en de exploitatie van de locatie.

Ook gemeenten maken kosten voor de implementatie van het Transitieplan Crisisnoodopvang en de spreidingswet. Hiervoor is nog geen landelijke financiële regeling afgesproken. Wel heeft het Rijk inmiddels opdracht gegeven aan AEF om hier onderzoek naar te doen.

Risico's

1 Realisatietermijnen zijn onzeker

De realisatietermijnen die leiden tot daadwerkelijke ingebruikname van locaties kennen in de praktijk de nodige onzekerheden. Dat kan betekenen dat geplande realisatietermijnen gedurende het proces niet worden gehaald.

2 COA moet locaties ook beoordelen

Het COA moet de locaties nog schouwen en beoordelen. Het kan zijn dat voorgestelde locaties door het COA als niet geschikt worden beoordeeld en daarmee afvallen.

3 Het draagvlak voor asielopvang vraagt veel aandacht

De komst van asielzoekers leidt bij omwonenden en belanghebbenden tot vragen en soms tot onrust. Een goede lokale communicatie- en informatievoorziening is dan ook noodzakelijk om dit te verminderen.

Locaties Heemskerk en verdere procedure

Heemskerk heeft 1 locatie aangedragen. Het gaat om een gezamenlijke locatie met de gemeente

Uitgeest, gelegen tussen Tolhek en de Trompet aan de Communicatieweg/Assumer Traverse in Uitgeest, zie bijlage 4.

Locatie Communicatieweg/Assumer Traverse

Uit locatieonderzoek in Uitgeest en Heemskerk zijn geen geschikte of geschikt te maken binnenstedelijke locaties voor een AZC locatie gekomen. Wel is er in het buitengebied een nabijgelegen locatie gevonden binnen de gemeentegrenzen van Uitgeest.

Figuur 1 Locatie potentiële AZC locatie in BPL

Omdat deze locatie direct grenst aan Heemskerk en relatief dichtbij Heemskerks woonkernen en voorzieningen ligt, is deze locatie aangeduid als gezamenlijke potentiële locatie voor een AZC. De locatie ligt in Bijzonder Provinciaal Landschap, waarvoor een ontheffing nodig is voor ruimtelijke ontwikkeling. Ook moet er grond in eigendom van de gemeenten komen om de opvang te kunnen realiseren.

Beslispunten

1. Zienswijzen te geven op het concept regioplan Kennemerland
2. In te stemmen met de locatiekeuze voor de gezamenlijke locatie met de gemeente Uitgeest

Verdere procedure besluitvorming

Gemeenten dragen zorg voor locaties, het COA is verantwoordelijk voor de verwerving en het geschikt maken van locaties voor asielopvang. Nadat de gemeenteraden hun visie hebben gegeven op het concept regioplan, en ook hebben ingestemd met de voorgestelde locaties in hun gemeente is het COA aan zet. Het COA zal de locaties schouwen om per locatie een eigen plan te kunnen maken gericht op realisatie.

Het COA is ook verantwoordelijk voor de benodigde voorzieningen in de locaties, voor dagbesteding en zorg. Afspraken over veiligheidsaspecten maken de gemeenten gezamenlijk met het COA. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor onderwijs aan asielzoekers die vallen onder de leerplicht. Over de uitbreiding van onderwijscapaciteit is al regionaal overleg gaande, ook gelet op de uitbreidingsvraag ten aanzien van Oekraïense vluchtelingen.

Bijlage(n)

1. Concept regioplan Kennemerland

2. Overzicht potentiële locaties Kennemerland
3. Toelichting toepassing regionaal afwegingskader
4. Formulieren afwegingskader Kennemerland, locatie 1

Heemskerk, 28 maart 2023

Burgemeester en wethouders van Heemskerk,
de secretaris, de burgemeester,

De raad van de gemeente Heemskerk;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 28 maart 2023;

gehoord de commissie RWK d.d. 6 april 2023;

b e s l u i t :

1. Zienswijzen te geven op het concept regioplan Kennemerland
2. In te stemmen met de locatiekeuze voor de gezamenlijke locatie met de gemeente Uitgeest

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente
Heemskerk in zijn openbare vergadering van
20 april 2023

de raad voornoemd,

W.J. Vrolijk-Gevaert
de griffier,

A.H.J.J. Luijten
de voorzitter,